УДК 336.1

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1\(3\)-183-194](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-1(3)-183-194)

Ромашко Олександра Михайлівна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ, 76019, тел.: (0342) 50-45-74, <https://orcid.org/0000-0001-7560-2733>

Крихівська Наталія Олегівна кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ, 76019, тел.: (0342) 50-45-74, <https://orcid.org/0000-0001-6807-0177>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Анотація. В статті висвітлено теоретичні основи медичного страхування. Узагальнюючи погляди вітчизняних науковців, встановлено, що в науковій літературі сьогодні немає однозначного трактування сутності медичного страхування. З метою більш глибокого розуміння даного поняття запропоновано розглядати медичне страхування з таких трьох позицій: правової (вид цивільно-правових відносин та гарантоване право громадян на отримання необхідної медичної допомоги), економічної (система економічних відносин між учасниками створення грошових фондів, призначених для забезпечення страхового захисту) та сегментної (вид особистого страхування, що здійснюється на випадок втрати здоров'я людини), що формують її LES-характеристику. На основі аналізу праць вітчизняних вчених уточнено та деталізовано зміст поняття «медичне страхування», що трактується нами як вид особистого страхування, яке полягає в укладенні договору на користь фізичної особи, який, з однієї сторони, забезпечує соціальний захист громадян, у разі виникнення у них проблем із здоров'ям, за рахунок нагромаджених страхових фондів, а з іншої – забезпечує розвиток медицини у країні за рахунок акумульованих страхових внесків, та за умови відсутності страхового випадку. Виокремлено характерні риси медичного страхування та подано характеристику основних теоретичних засад медичного страхування, а саме: мети, завдань, об'єкта, предмета, страхового ризику, страхового випадку, суб'єктів та ознак. Встановлено, що серед суб'єктів медичного страхування виділяють: страховиків, страхувальників, застрахованих осіб, а також медичні заклади, виокремлення яких вирізняє медичне страхування від інших видів страхування.

Ключові слова: медичне страхування, страховий ризик, страховий випадок, об'єкт медичного страхування суб'єкт медичного страхування, страховик, страхувальник.

Romashko Oleksandra Mykhailivna PhD. (Economist), Associate Professor, Associate Professor Department of Finance, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Karpatska St., 15, Ivano-Frankivsk, 76019, tel.: (0342) 50-45-74, <https://orcid.org/0000-0001-7560-2733>

Krykhivska Nataliia Olehivna PhD. (Economist), Associate Professor Department of Finance, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Karpatska St., 15, Ivano-Frankivsk, 76019, tel.: (0342) 50-45-74, <https://orcid.org/0000-0001-6807-0177>

THEORETICAL ASPECTS OF MEDICAL INSURANCE

Abstract. The article highlights the theoretical foundations of health insurance. Summarizing the views of domestic scientists, it is established that in the scientific literature today there is no unambiguous interpretation of the essence of health insurance. In order to better understand this concept, it is proposed to consider health insurance from the following three positions: legal (type of civil law relations and guaranteed right of citizens to receive necessary medical care), economic (system of economic relations between participants in the creation of monetary funds for insurance protection) and segment (type of personal insurance, carried out in case of loss of human health), which form its LES-characteristics. Based on the analysis of the works of domestic scientists, the content of the concept of "health insurance" is clarified and detailed, which we interpret as a type of personal insurance, which consists in concluding a contract for an individual, which, on the one hand, provides social protection. health problems, at the expense of accumulated insurance funds, and on the other - ensures the development of medicine in the country through accumulated insurance premiums, and in the absence of an insured event. The characteristic features of health insurance are highlighted and the characteristics of the basic theoretical principles of health insurance are given, namely: goals, objectives, object, subject, insurance risk, insured event, subjects and features. It is established that among the subjects of health insurance are: insurers, policyholders, insured persons, as well as medical institutions, the separation of which distinguishes health insurance from other types of insurance.

Keywords: medical insurance, insurance risk, insured event, object of medical insurance, subject of medical insurance, insurer, insured.

Постановка проблеми. Медичне страхування є важливою складовою системи страхової медицини, а відтак ключовою особливістю даного виду страхування є захист від ризиків, що загрожують найціннішому як в особистісному, так і суспільному вимірі – життю та здоров'ю людини. Саме тому, дослідження теоретичних аспектів медичного страхування набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням теоретичного дослідження медичного страхування присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, таких як: Вовчак О.Д., Губар О. Є., Григораш Т. Ф., Осадець С.С., Приказюк Н. В., Третяк Д. Д. та інших. У їхніх наукових доробках висвітлено сутність та особливості медичного страхування, переваги та недоліки, а також необхідність його впровадження. Однак, враховуючи відсутність єдиного підходу до трактування категорії медичне страхування, гальмування у питаннях необхідності впровадження та наявні перешкоди цього процесу, вважаємо за доцільне глибше розкрити саме теоретичні аспекти медичного страхування.

Метою статті є дослідження економічної сутності медичного страхування та його складових, що дозволило поглибити теоретичні підходи до визначення сутності даного виду страхування.

Виклад основного матеріалу. За природою, суттю та формами прояву можна стверджувати про складність категорії «медичне страхування». При цьому її суть виступає предметом дискусій значної кількості вчених, адже науковці розглядають медичне страхування з різних позицій в залежності від мети дослідження та галузі застосування. Відтак, варто зауважити про відсутність єдиного вектору щодо трактування медичного страхування.

На основі дослідження основних підходів до дефініції медичного страхування, сформовано її LES-характеристику, а також характерні риси представлених визначень.

LES – характеристика - це розроблений нами процес розподілу трактувань, що полягає в їх розділенні на три сутнісні компоненти:

- правова (Law) точка зору;
- економічна (Economic) точка зору;
- сегментний (Segmental) підхід.

Згідно правової точки зору (табл. 1), медичне страхування, в першу чергу, розглядається як вид цивільно-правових відносин між суб'єктами, в основі яких лежать певні вигоди як для страховика, страхувальника, застрахованої особи, так і для медичних установ.

Таблиця 1

Поняття медичного страхування з правової (Law) точки зору

Автор/ джерело	Визначення
Вороніна О. О. [1]	надання громадянам гарантованого права на отримання необхідної медичної допомоги за рахунок накопичених коштів
Вовчак О. Д. [2]	захист інтересів громадян у разі втрати ними здоров'я з будь-якої причини, пов'язаний з компенсацією громадянами витрат, зумовлених оплатою медичної допомоги, та інших витрат, пов'язаних із підтримкою здоров'я
Господарський кодекс України [3]	діяльність спеціально уповноважених державних організацій та суб'єктів господарювання (страховиків), пов'язана з наданням страхових послуг юридичним особам або громадянам (страхувальникам) щодо захисту їхніх майнових інтересів у разі настання визначених законом чи договором страхування подій (страхових випадків), за рахунок грошових фондів, які формуються шляхом сплати страхувальниками страхових платежів

Закон України «Про страхування» [4]	вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) і доходів від розміщення коштів цих фондів. медичне, як пов'язане з майновими інтересами захисту життя, здоров'я та працездатності людини, віднесено до особистого страхування
Фармацевтична енциклопедія [5]	страхова діяльність, яка визначається як система соціально-економічних відносин із захисту інтересів громадян або членів їх родин у разі втрати ними здоров'я з будь-якої причини.
Стеценко В. Ю. [6]	сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини із приводу захисту майнових інтересів фізичних осіб при одержанні медичної допомоги у випадку настання страхових випадків, визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок страхових грошових фондів, які формуються зі страхових внесків

Джерело: узагальнено авторами

Так як згідно із цим трактуванням, результатом медичного страхування є укладення цивільно-правового договору, тобто домовленості двох або більше сторін, спрямованої на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ч. 4 ст. 202, ч. 1 ст. 626 Цивільного кодексу України [7]), даний договір регламентує виникнення зобов'язальних правовідносин, які зобов'язують всіх сторін неухильно виконувати обов'язки, прописані у ньому, для об'єктивного виконання умов договору.

З економічної точки зору (табл. 2) медичне страхування розглядається у широкому понятті, тобто як система економічних відносин та компонент ринкової економіки. У даному контексті медичне страхування відіграє роль не тільки забезпечення вигод для страховика чи страхувальника, а є потужним механізмом забезпечення соціального захисту громадян, і в результаті здійснює вагомий вплив на економіку країни, та характеризує її стан.

Таблиця 2

Поняття медичного страхування з економічної (Economic) точки зору

Автор/ джерело	Визначення
Губар О. [8]	елемент соціального страхування та важливий вид соціальних гарантій. Медичне страхування – невід'ємний компонент ринкової економіки та засіб реалізації принципів ринку в галузі
Нагайчук Н. [9]	система економічних відносин між страховиком, страхувальником та іншими суб'єктами страхових відносин, за яких страхувальник сплатою страхової премії забезпечує собі чи іншій особі (застрахованому) право на отримання медичної допомоги (послуги) при прояві страхового ризику на об'єкті страхового захисту та/або її оплати, а страховик формує та ефективно розміщує страхові резерви і здійснює фінансування заходів, спрямованих на попередження страхового випадку або зменшення негативних його наслідків та представляє і захищає інтереси застрахованих у відносинах із надавачем медичної допомоги (послуги)
Стецюк Т. [10]	система економічних відносин між учасниками створення грошових фондів, призначених для забезпечення страхового захисту майнових інтересів громадян, пов'язаних із втратою здоров'я

Джерело: узагальнено авторами

У найвужчому контексті поняття «медичне страхування» розглядається як вид особистого страхування, який полягає у гарантуванні рівних можливостей щодо одержання доступної та належної медичної допомоги для всіх громадян, але в першу чергу найменш захищених верств населення. Крім того існують цілком обґрунтовані думки щодо сутності медичного страхування через призму соціального страхування. Дані визначення нами віднесено до сегментного підходу сутності досліджуваної категорії, табл. 3.

Таблиця 3

**Сегментний (Segmental) підхід до визначення
поняття медичного страхування**

Автор/ джерело	Визначення
Базилевич В.Д. [11]	форма особового страхування, що гарантує громадянам отримання медичної допомоги при настанні страхової події за рахунок нагромаджених страхових фондів
Григораш Т. і Кіріченко Ю. [12]	один із видів особистого страхування, що здійснюється на випадок втрати здоров'я людини та забезпечує одержання медичної допомоги за рахунок накопичених коштів, а також фінансування профілактичних медичних заходів у разі настання страхового випадку
Осадець С.С. [13]	вид особистого страхування, пов'язаний з компенсацією витрат громадян, які обумовлені одержанням медичної допомоги, а також інших витрат, спрямованих на підтримку здоров'я
Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [14]	вид загальнообов'язкового державного соціального страхування, що являє собою «систему прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків роботодавцями, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом
Савенко А. Ю [15]	частина соціального страхування, яке полягає в гарантуванні з боку держави рівних можливостей для громадян щодо одержання медичної й фармацевтичної допомоги
Солдатенко О. [16]	особисте страхування громадян, об'єктом якого виступають особисті блага, пов'язані з життям і здоров'ям
Яворська Т. В. [17]	вид особистого страхування, яке здійснюється у випадку розладу здоров'я з будь-якої причини, у тому числі у зв'язку із хворобою й нещасним випадком

Джерело: узагальнено авторами

На основі узагальненого аналізу трактування науковцями дефініції «медичне страхування» запропоновано авторське бачення сутності терміну, а саме: медичне страхування – це вид особистого страхування, яке полягає в укладенні договору на користь фізичної особи, який, з однієї сторони,

забезпечує соціальний захист громадян, у разі виникнення у них проблем із здоров'ям, за рахунок нагромаджених страхових фондів, а з іншої – забезпечує розвиток медицини у країні за рахунок акумульованих страхових внесків, та за умови відсутності страхового випадку.

На основі аналізу літературних джерел нами виокремлено характерні риси медичного страхування (рис. 1).

Джерело: побудовано авторами на основі [18]

Розглянемо теоретичні засади медичного страхування (рис. 2).

Рис. 2. Теоретичні засади медичного страхування

Джерело: побудовано авторами за [13; 19-20]

Основною метою провадження медичного страхування є забезпечення громадянам у разі настання страхового випадку можливості одержання медичної допомоги за рахунок накопичених коштів та фінансування профілактичних заходів [13].

Прикладні аспекти медичного страхування визначається у компенсації витрат громадян, що обумовлюються одержанням медичної допомоги та інших витрат, які спрямовані на підтримку їх здоров'я:

- відвідування лікарів та амбулаторне лікування;
- придбання медикаментів;

- стаціонарне лікування;
- отримання стоматологічної допомоги, зубне протезування;
- проведення профілактики тощо.

Об'єкт медичного страхування виступає як ключовий фактор, що визначає характер і умови страхового договору.

Предмет медичного страхування визначають як страховий ризик, безпосередньо пов'язаний із витратами на здійснення лікувально-діагностичних послуг у разі настання страхового випадку. При цьому страховими ризиками є захворювання застрахованої особи.

Відповідно до українського страхового законодавства, медичне страхування належить до ризикових видів страхування, на відміну від страхування життя, адже не передбачає ризик смерті чи дожиття до певного віку або до закінчення терміну дії договору.

Страховий випадок – це подія, з настанням якої виникає право застрахованої особи на отримання медичних послуг [4].

Враховуючи трактування медичного страхування як системи економічних відносин, варто зауважити наявність декількох суб'єктів страхової діяльності, а саме: страховиків, страхувальників, застрахованих осіб та медичних закладів (рис. 3).

Рис. 3. Характеристика суб'єктів медичного страхування
Джерело: побудовано авторами на основі [20]

Варто зазначити, що медичному страхуванню притаманні ті ж ознаки, що й іншим видам страхування, проте важливо вказати і певні особливості, до яких відносяться [20]:

- по-перше, страховий ризик при медичному страхуванні пов'язаний з особою застрахованого, а не з його майном;
- по-друге, інший склад основних учасників страхових правовідносин (з'являється новий суб'єкт – медична установа);
- по-третє, якщо в інших видах страхування у разі настання страхового випадку страхові виплати отримує безпосередньо застрахований, то при медичному страхуванні кошти перераховуються на рахунок лікувально-профілактичної установи, де застрахованому надавалась медична допомога;
- по-четверте, якщо у традиційних видах страхування заключним етапом настання страхового випадку є виплата страхових коштів, то при медичному страхуванні застрахованому (пацієнту) надається певний об'єм медичної допомоги.

У сучасних умовах медичне страхування розглядається не тільки як метод страхового захисту громадян від ризиків втрати здоров'я, але й як одне з найважливіших джерел фінансування національних систем охорони здоров'я у світі.

Під час дослідження взаємовідносин між суб'єктами медичного страхування було виявлено, що практичне застосування медичного страхування слід розглядати з погляду корисності для його суб'єктів та врахування їхніх економічних інтересів. Так, для застрахованих осіб існування медичного страхування компенсує недостатнє державне фінансування галузі охорони здоров'я, фінансову недоступність для більшості населення платних медичних послуг; для страховиків медичне страхування розширює зону діяльності, а отже і збільшення доходів; для медичних закладів медичне страхування виступає додатковим джерелом надходження коштів; для держави – зменшує навантаження на бюджет і забезпечує покращення стану здоров'я певної частини населення.

Висновки. Отже, медичне страхування є об'єктивною потребою як для держави, так і для суспільства. Його доцільно розглядати як результат економічного та суспільного розвитку, що ґрунтується на економічній діяльності суспільства, підвищує його добробут та створює умови для соціального прогресу. Теоретико-змістовне наповнення дефініції «медичне страхування» поглиблено шляхом урахування правового, економічного та сегментного аспектів, що дало змогу сформувати її LES-характеристику. На основі аналізу праць вітчизняних вчених уточнено та деталізовано зміст поняття «медичне страхування», що трактується як вид особистого страхування, яке полягає в укладенні договору на користь фізичної особи, який, з однієї сторони, забезпечує соціальний захист громадян, у разі виникнення у них проблем із здоров'ям, за рахунок нагромаджених страхових фондів, а з

іншої – забезпечує розвиток медицини у країні за рахунок акумульованих страхових внесків, та за умови відсутності страхового випадку.

Література:

1. Вороніна О.О. Наукові підходи до визначення сутності медичного страхування. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. №8. С. 733-737.
2. Вовчак О.Д. Страхові послуги: навчально-методичний посібник / Вовчак О.Д., Завійська О. І. Львів: Видавництво ЛКА, 2005. 156 с.
3. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Закон України «Про страхування». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
5. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/>
6. Стеценко В. Ю. Медичне страхування як складова системи страхування (правові аспекти). *Форум права*. 2009. № 3. С. 597–602. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09cvjcra.pdf>
7. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
8. Губар О. Є. Медичне страхування в фінансовому забезпеченні соціальних гарантій населенню: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» К., 2004. 23 с.
9. Нагайчук Н. Г. Формування системи добровільного медичного страхування в умовах ринкової економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит». Київ, 2006. 22 с.
10. Стецюк Т. І. Медичне страхування та його роль у забезпеченні соціального захисту громадян: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит»/ Київ, 2009. 18 с.
11. Базилевич В.Д. Страхування: Підручник / В.Д. Базилевич. К.: Знання-Прес, 2008. – 1019 с. / URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Bazylevych_Viktor/Strakhuvannia.pdf?PHPSESSID=4c8d920626db873411f196fbc0972bdd
12. Григораш Т. Ф., Кіріченко Ю. П. Перспективи розвитку медичного страхування на ринку страхових послуг в Україні. *Економічний простір*. 2011. № 56/2. С. 138-148
13. Осадець С.С. Страхування : підручник / С.С. Осадець. Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. К. : Вид-во КНЕУ, 2002. 599 с.
14. Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>.
15. Савенко А.Ю., Паламарчук А. О. Введення бюджетно-страхової системи фінансування обов'язкового медичного страхування в Україні як один із шляхів реформування української системи охорони здоров'я. *Вісник Хмельницького національного університету*, №1, Т.2. 2010. С. 156-160.
16. Солдатенко О. Історія становлення медичного страхування як одного із джерел фінансування охорони здоров'я. *Право України*. 2010. №6. С. 233-239.
17. Яворська Т. В. Страхові послуги : навч. посібник / Т. В. Яворська ; за ред. проф. С. К. Реверчука. К. : Знання, 2008. 350 с.
18. Тлуста Г. Медичне страхування в реформуванні системи охорони здоров'я України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2014. Вип. 3. С. 65-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2014_3_15
19. Приказюк Н. Медичне страхування в Україні: тенденції та перспективи розвитку/ *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2008. Вип. 104. С. 25-29.

20. Третяк Д. Д. Сутність та соціально-економічне значення медичного страхування. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 12. С. 43–47. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6718&i=7>

References:

1. Voronina O. O. (2015). Naukovi pidkhody do vyznachennya sutnosti medychnoho strakhuvannya [Scientific approaches to defining the essence of health insurance]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 8, 733-737 [in Ukrainian].
2. Vovchak O.D. & Zaviys'ka O.I. (2005). *Strakhovi posluhy: navchal'no-metodychnyy posibnyk [Insurance services: educational and methodical manual]*. L'viv: Vydavnytstvo LKA [in Ukrainian].
3. Hospodars'kyy kodeks Ukrayiny [Economic Code of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrayiny “Pro strakhuvannya” [The law of Ukraine “On insurance”]. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vr> [in Ukrainian].
5. Farmatsevychna entsyklopediya [Pharmaceutical encyclopedia]. Retrieved from <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/> [in Ukrainian].
6. Stetsenko V. YU. (2009) Medychne strakhuvannya yak skladova systemy strakhuvannya (pravovi aspekty) [Medical insurance as a component of the insurance system (legal aspects)]. *Forum prava - Law Forum*, 3, 597–602. Retrieved from <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09cvjcpa.pdf> [in Ukrainian].
7. Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny [Civil Code of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
8. Hubar O. YE. (2004). Medychne strakhuvannya v finansovomu zabezpechenni sotsial'nykh harantiy naselennyu [Medical insurance in the financial provision of social guarantees to the population]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Nahaychuk N. H. (2006). Formuvannya systemy dobrovil'noho medychnoho strakhuvannya v umovakh rynkovoyi ekonomiky [Formation of the system of voluntary medical insurance in a market economy]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Stetsyuk T. I. (2009). Medychne strakhuvannya ta yoho rol' u zabezpechenni sotsial'noho zakhystu hromadyan [Medical insurance and its role in ensuring social protection of citizens]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
11. Bazylevych V.D. (2008). *Strakhuvannya: pidruchnyk [Insurance: textbook]*: Kyiv: Znannya-Pres. Retrieved from https://shron1.chtyvo.org.ua/Bazylevych_Viktor/Strakhuvannia.pdf?PHPSESSID=4c8d920626db873411f196fbc0972bdd [in Ukrainian].
12. Hryhorash T. F. & Kirichenko YU. P. (2011). Perspektyvy rozvytku medychnoho strakhuvannya na rynku strakhovykh posluh v Ukrayini [Prospects for the development of health insurance in the insurance market in Ukraine]. *Ekonomichnyy prostir – Economic space*, 56/2, 138-148 [in Ukrainian].
13. Osadets' S. S. (2002). *Strakhuvannya : pidruchnyk [Insurance: textbook]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
14. Osnovy zakonodavstva pro zahal'noobov'yazkove derzhavne sotsial'ne strakhuvannya [Fundamentals of the legislation on compulsory state social insurance]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
15. Savenko A.YU. & Palamarchuk A. O. (2010). Vvedennya byudzhethno-strakhovoyi systemy finansuvannya obov'yazkovoho medychnoho strakhuvannya v Ukrayini yak odyin iz shlyakhiv reformuvannya ukrayins'koyi systemy okhorony zdorov'ya [Introduction of the budget-insurance system of financing compulsory health insurance in Ukraine as one of the ways to reform the Ukrainian health care system]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu – Bulletin of Khmelnytsky National University*, 1, 156-160 [in Ukrainian].

16. Soldatenko O. (2010). Istoriya stanovlennya medychnoho strakhuvannya yak odnoho iz dzherel finansuvannya okhorony zdorov'ya [History of health insurance as one of the sources of health care financing]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 6, 233-239 [in Ukrainian].
17. Yavors'ka T. V. (2008). Strakhovi posluhy : navch. posibnyk [Insurance services: textbook. manual]. Kyiv: Znannya [in Ukrainian].
18. Tlуста Н. (2014). Medychne strakhuvannya v reformuvanni systemy okhorony zdorov'ya Ukrainy [Health insurance in reforming the health care system of Ukraine]. *Visnyk Kyyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika. – Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economy*, 3, 65-70. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2014_3_15 [in Ukrainian].
19. Prykazyuk N. (2008). Medychne strakhuvannya v Ukraini: tendentsiyi ta perspektyvy rozvytku [Medical insurance in Ukraine: trends and prospects of development] *Visnyk Kyyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika. – Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economy*, 104. 25-29 [in Ukrainian].
20. Tretyak D. D. (2019). Sutnist' ta sotsial'no-ekonomichne znachennya medychnoho strakhuvannya [The essence and socio-economic significance of health insurance]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience*, 12, 43–47. Retrieved from <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6718&i=7> [in Ukrainian].